

Đạo Đức Y Khoa

Lửa thử vàng, gian nan thử đức

Ở đời, nghề nào cũng đòi hỏi phải có **đạo đức nghề nghiệp**. Đạo đức nghề nghiệp là một ứng dụng của đạo đức làm người, được hình thành từ những quan niệm đạo đức của xã hội. Đạo đức nghề nghiệp gồm những tiêu chuẩn và nguyên tắc đạo đức được xã hội chấp nhận, quy định và điều chỉnh sự suy nghĩ cùng hành vi con người trong quan hệ nghề nghiệp. Với đạo đức nghề Y, quan hệ đó chính là tương quan giữa thầy thuốc với bệnh nhân và với đồng nghiệp.

Nghề Y liên quan đến tính mạng, sự sinh tử của con người. Thế nên, người học và hành nghề Y lại càng phải chú trọng đến Đạo Đức Y khoa, hay nói ngắn gọn là **Y Đức**.

Y đức hình thành, phát triển và thay đổi theo các giai đoạn lịch sử của con người, theo phong tục, tập quán của các dân tộc, theo các quan niệm văn hóa và hoàn cảnh xã hội.

Trong mọi xã hội, *Y đức* không bị chi phối bởi luật pháp mà cũng không phải là một nghĩa vụ pháp lý.

Y đức bao gồm các nguyên tắc luân lý và đạo đức, trọng tâm là lòng "Nhân". Đức tính **thương người** cần phải là đức tính căn bản tiên quyết cho người theo nghề Y.

Y đức hướng dẫn tư tưởng của người thầy thuốc trong việc áp dụng các giá trị đạo đức vào nghề Y. Theo *Y đức*, người thầy thuốc tự nguyện điều chỉnh những suy nghĩ và hành vi của mình trong việc thực hành kiến thức y học, để có thể làm tròn nghĩa vụ y khoa một cách thỏa đáng hầu giữ gìn thể chất khỏe mạnh và đem lại tâm thần thư thái cho con người.

Qua các lời thề và những lời giáo huấn từ xưa đến nay, từ Âu sang Á, thì *Y đức* đều có nhiều điểm chung như đề cao tinh thần học hỏi, khuyên nhủ những điều nên làm, căn dặn những điều nên tránh trong khi hành nghề Y, nhắc nhở bổn phận và trách nhiệm của người thầy thuốc với người bệnh.

Theo truyền thống văn hóa của dân tộc Việt, mãi đến giữa thế kỷ XX tuy không có một **Lời thề Đạo đức Y khoa** chính thức – như **Lời thề Hippocrate** của nghề Y bên Âu Tây- nhưng các danh sư lương y luôn dạy *Y đức* cho người theo học trước khi dạy họ làm thuốc, đồng thời để lại cho đời sau rất nhiều lời khuyên bảo phải luôn hết lòng tôn trọng và giữ gìn *Y đức*.

Sau đây là bản tóm lược đối chiếu một số điểm chính trong các Lời thề Đạo đức Y khoa (Oath, Serment), các Quy luật (Code), hoặc Quy ước (Principles) của nghề Y trong xã hội Âu Tây với những điều giáo huấn của các bậc lương y tiền bối của dân tộc Việt.

<p style="text-align: center;">Lời thề Hippocrate (Hippocratic Oath - Serment d'Hippocrate) (Hippocrate - 460 – 377 BC)</p> <p style="text-align: center;">Le Serment d'Hippocrate spécial à l'Université de Montpellier (XIIe siècle)</p> <p style="text-align: center;">The 1847 Code of Ethics of the American Medical Association</p> <p style="text-align: center;">The 1903 Principles of Ethics of the American Medical Association</p> <p>Declaration of Geneva (1948)-Physician's Oath (Adopted by the General Assembly of World Medical Association at Geneva, Switzerland)</p> <p style="text-align: center;">International Code of Medical Ethics of the World Medical Association - 1949</p> <p style="text-align: center;">Principles of Medical Ethics American Medical Association (USA 1957)</p> <p style="text-align: center;">Oath of Hippocrates: Modern Version (USA 1964)</p>	<p style="text-align: center;">Những điều giáo huấn của các bậc lương y tiên bối của dân tộc Việt</p> <p style="text-align: center;"><i>Y huấn cách ngôn</i> Hải Thượng Lãn Ông Lê Hữu Trác (1720 - 1791)</p> <p style="text-align: center;"><i>Ngự Tiêu vấn đáp y thuật</i> (<i>Ngự Tiêu vấn đáp Nho y điển ca</i>) Nguyễn Đình Chiểu (1822 – 1888)</p> <p style="text-align: center;">Những lời giáo huấn của tiền nhân</p>
<p>A doctor must always maintain the highest standards of professional conduct - (ICME - WMA)</p> <p>I will maintain by all the means in my power, the honor and the noble traditions of the medical profession - (Geneva/ Oath)</p> <p>I will practice my profession with conscience and dignity - (Geneva/ Oath)</p> <p>Je promets et je jure, au Nom de l'Être suprême, d'être fidèle aux lois de l'honneur et de la probité, dans l'exercice de la médecine - (Serment de Montpellier)</p>	<p>.... đã tự nguyện theo nghề thuốc thanh cao, thì tự mình càng phải giữ phẩm chất, khí tiết cho trong sạch ... - (YHCN - HTLO)</p>

<p>A doctor must always bear in mind the obligation of preserving human life from conception - (ICME - WMA)</p>	<p><i>Xưa rằng: Thầy thuốc học thông, Thế theo Trời Đất, một lòng hiếu sinh.</i> (NTVD – NĐC)</p>
<p>A physician shall be dedicated to providing competent medical care, with compassion and respect for human dignity and rights - (AMA)</p>	<p><i>Thấy người đau, giống mình đau, Phương nào cứu đặng, mau mau trị lành</i> (NTVD – NĐC)</p>
<p>...the health of my patient will be my first consideration - (Geneva/ Oath)</p> <p>I will not permit considerations of religion, nationality, race, party politics or social standing to intervene between my duty and my patient - (Geneva Oath)</p>	<p>Phàm khi có người mời đi thăm bệnh, nên tùy bệnh cần kíp hay không, mà sắp đặt đi thăm trước hay sau. Chớ nên vì giàu sang hay nghèo hèn, mà nơi đến trước, chỗ đến sau, hoặc khi bốc thuốc lại phân biệt kẻ hơn người kém – (YHCN – HTLO)</p>
<p>A physician shall, while caring for a patient, regard responsibility to the patient as paramount - (AMA)</p> <p>I will remember that I do not treat a fever chart, a cancerous growth, but a sick human being, whose illness may affect the person's family and economic stability. My responsibility includes these related problems, if I am to care adequately for the sick - (Oath of Hippocrates - Modern Version)</p>	<p>Khi đến xem bệnh ở những nhà nghèo túng, hay những trẻ mồ côi, người cô quạnh, góa bụa, hiếm hoi, lại càng nên chăm sóc đặc biệt; bởi lẽ, những người giàu sang, không lo không có người chữa; còn những người nghèo hèn, lo không đủ sức đón được thầy giỏi, vậy cần lưu tâm cứu chữa cho những người này để họ được sống suốt đời . Còn như những người con thảo, vợ hiền, nghèo mà mắc bệnh, thì ngoài việc cho thuốc, còn nên tùy sức mình mà chu cấp thêm cho họ nữa, vì có thuốc mà không có ăn, thì cũng vẫn đi đến chỗ chết. Cần phải giúp cho họ được sống toàn diện, thì mới đáng gọi là nhân thuật - (YHCN- HTLO)</p>
<p>A doctor must practice his profession uninfluenced by motives of profit -(ICME - WMA)</p>	<p>Đạo y là một nhân thuật, chuyên lo cho tính mệnh con người, phải biết lo cái lo của người, cùng vui với cái vui của người, chỉ lấy việc cứu sống người bệnh để làm phận sự của mình, mà không cầu lợi, kể công – (YHCN - HTLO)</p>

<p>Je donnerai mes soins gratuits à l'indigent et n'exigerai jamais un salaire au-dessus de mon travail -(Serment de Montpellier)</p>	<p><i>Giúp đời chẳng vụ tiếng danh, Chẳng màng của lợi, chẳng ganh ghét tài</i> (NTVD - NDC)</p> <p>Khi chữa cho ai khỏi bệnh rồi, chớ có mưu cầu quà cáp, chớ nên đòi lễ hậu - (YHCN - HTLO)</p> <p>... Đối với kẻ giàu sang thì ân cần, sốt sắng để mong lấy lợi, đối với người nghèo khó thì lạnh nhạt, thờ ơ với sự sống chết. Than ôi! Đối nhân thuật thành chước dối lừa, thay lòng nhân đức ra lòng buôn bán, khiến người sống trách móc, người chết oán hờn, không thể tha thứ được - (YHCN – HTLO)</p>
<p>Dans toutes les maisons où je dois entrer, je pénétrerai pour l'utilité des malades, me tenant à l'écart de toute injustice volontaire, de tout acte corrompateur en général, et en particulier des relations amoureuses avec, et surtout de la séduction les femmes ou les hommes, libres ou esclaves – (Serment d'Hippocrate)</p>	<p>Khi xem bệnh cho đàn bà, con gái, đàn bà góa, ni cô cần phải có người nhà bên cạnh mới bước vào phòng mà thăm bệnh, để tránh hết sự nghi ngờ; dù cho đến con hát, hạng người buôn son bán phấn cũng vậy, phải đứng đắn, coi họ như con nhà tử tế chớ nên đùa cợt nhả mà mang tiếng bất chính, sẽ bị hậu quả về tà dâm - (YHCN – HTLO)</p>
<p>Ἄ δ' ἂν ἐν θεραπείῃ ἢ ἴδω, ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ θεραπιῆς κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἂ μὴ χρὴ ποτε ἐκλαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι, ἄρρητα ἠγεύμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα. (Ἱπποκράτης; <i>Hippokratēs</i>) (Dù tôi có nhìn hoặc nghe thấy gì trong xã hội, trong và cả ngoài lúc hành nghề của tôi, tôi sẽ xin im lặng trước những điều không bao giờ cần để lộ ra và coi sự kín đáo trong trường hợp đó như một nghĩa vụ).</p> <p>A doctor shall preserve absolute secrecy on all he knows about his patient because of the confidence entrusted in him - (ICME - WMA)</p>	

<p>Admis dans l'intérieur des maisons, mes yeux n'y verront pas ce qui s'y passe; ma langue taira les secrets qui me seront confiés et mon état ne servira pas à corrompre les mœurs ni à favoriser le crime -(Serment de Montpellier)</p> <p>A physician shall respect the rights of patients, colleagues, and other health professionals, and shall safeguard patient confidences and privacy within the constraints of the law - (AMA)</p>	
<p>I will give to my teachers the respect and gratitude which is their due - (Geneva Oath)</p> <p>... my colleagues will be my brothers - (Geneva Oath)</p> <p>A doctor ought to behave to his colleagues as he would have them behave to him - (ICME - WMA)</p> <p>Respectueux et reconnaissant envers mes Maîtres, je rendrai à leurs enfants l'instruction que j'ai reçue de leurs pères -(Serment de Montpellier)</p>	<p><i>Sách y lắm chỗ kín sâu, Trước sau trọn đạo phải âu học thầy. (NTVĐ - NĐC)</i></p> <p>Khi gặp bạn đồng nghiệp cần nên khiêm tốn hòa nhã, giữ gìn thái độ kính cẩn, không nên khinh nhờn. Người lớn tuổi hơn mình thì kính trọng, người giỏi hơn mình thì coi như bậc thầy, người kiêu ngạo thì mình nhân nhượng, người non kém mình thì dìu dắt họ. Giữ được lòng đức hậu như thế, là làm được điều phúc lớn - (YHCN - HTLO)</p>
<p>A physician shall continue to study, apply, and advance scientific knowledge, maintain a commitment to medical education, make relevant information available to patients, colleagues, and the public, obtain consultation, and use the talents of other health professionals when indicated (AMA)</p>	<p>... nên luôn luôn nghiên cứu các sách thuốc xưa nay, luôn luôn phát huy biến hóa, thâm nhập được vào tâm, thấy rõ được tận mắt, thì tự nhiên ứng vào việc làm mà không phạm sai lầm - (YHCN - HTLO)</p> <p><i>Học cho tốt lẽ, bệnh tình bách gia, Học cho thấy đạo lòng thời mới an (NTVĐ - NĐC)</i></p>
	<p>Người thầy thuốc chân chính cần ghi nhớ tám chữ trong tâm:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Nhân: nhân ái, lòng thương người * Minh: sáng suốt

	<p>* Đức: đức độ * Trí: hiểu biết * Lượng: rộng lượng * Thành: thành thật * Khiêm: khiêm tốn * Cần: cần cù</p> <p>(Hải Thượng Lãn Ông)</p>
	<p><i>Nhất thế y tam đại công khanh</i> <i>(một đời làm nghề y, ba đời có người làm khanh tướng)</i> (ngạn ngữ)</p>
	<p>Người thầy thuốc chân chính cần tránh tám tội: lười biếng, keo kiệt, tham lam, lừa dối, bất nhân, hẹp hòi, thất đức, dốt nát:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Có bệnh xem xét đã rồi mới cho thuốc, vì ngại đêm mưa vất vả không chịu thăm mà đã cho phương, đó là tội lười. - Có bệnh cần dùng thứ thuốc nào đó mới cứu được nhưng sợ con bệnh nghèo túng không trả được vốn nên chỉ cho thuốc rẻ tiền, đó là tội keo kiệt. - Khi thấy bệnh chết đã rõ, không bảo thực lại nói lơ mơ để làm tiền, đó là tội tham lam. - Thấy bệnh dễ chữa nói dối là khó chữa, dọa người ta sợ để lấy nhiều tiền, đó là tội lừa dối. - Thấy bệnh khó đáng lẽ nói thực rồi hết lòng cứu chữa nhưng lại sợ mạng tiếng không biết thuốc, vả lại chưa chắc chắn đã thành công, không được hậu lời nên không chịu chữa đến nỗi người ta bó tay chịu chết, đó là tội bất nhân. - Có trường hợp người bệnh ngày thường có bất bình với mình khi mắc bệnh phải nhờ đến mình liền sinh ra ý nghĩ oán thù không chịu chữa hết lòng, đó là tội hẹp hòi. - Thấy kẻ mồ côi góa bụa, người hiền, con hiếu mà nghèo đói ốm đau cho là chữa mất

	<p>công vô ích không chịu hết lòng, đó là tội thất đức.</p> <p>- Lại như xét bệnh còn lơ mơ, sức học còn non đã cho thuốc chữa bệnh, đó là tội đốt nát.</p> <p>(Hải Thượng Lãn Ông)</p>
	<p><i>Nhất thế y tam thế suy</i> <i>(Một đời làm nghề y, ba đời suy)</i> (ngạn ngữ)</p> <p>Làm y thuật mà không có đức, thì một đời làm giàu vì nghề thuốc, ba đời sẽ sa sút, khổn khổ. Nghề Y không chỉ đơn thuần là một nghề mà còn là một cái nghiệp. Nếu theo nghề Y chỉ vì đồng tiền, chỉ để cầu lợi thì không những sẽ chuốc họa vào mình mà còn di họa khôn lường đến cả những đời sau.</p>
	<p>Không có nghề nào nhân đạo bằng nghề y cứu sống người. Không có nghề nào vô nhân đạo bằng nghề y thiếu đạo đức.</p> <p>(lời người xưa)</p>

Người thầy thuốc chấp nhận hy sinh, không quản ngại trách nhiệm, bôn phận với người bệnh là vì hãnh diện với **thiên chức** làm thầy thuốc.

Người thầy thuốc yêu nghề, không kể gì đến bao nỗi vất vả, khó nhọc, bao niềm vinh nhục trong nghề là vì **đam mê y khoa**, chân thành chọn nghề y theo tiếng gọi tự trong tâm.

Nhưng chính là nhờ **Đạo đức Y khoa** mà người thầy thuốc có được **lương tâm y nghiệp** để có thể chu toàn được nghĩa vụ y khoa của mình.

Người xưa đã có câu: Thiên hạ loạn nhưng lòng ta không loạn.

Nghĩ như thế thì quả thật là nhờ tôn trọng theo y đức mà: Thiên hạ loạn, nhưng lòng thầy thuốc không loạn.

Tháng Tư năm 2015,

Ngô thị Quý Linh & Đỗ Hoàng Ý

Phần Chú Giải và Bài đọc thêm

I. Lời thề Đạo đức Y khoa

	<h3>Lời thề Hippocrate</h3> <p>(Lời thề nguyên thủy)</p>	
 <p style="text-align: center;">ΟΡΚΟΣ</p> <p>Ὅμνυμι Ἀπόλλωνα ἰητρὸν, καὶ Ἀσκληπιὸν, καὶ Ὑγίαν, καὶ Πανάκειαν, καὶ θεοὺς πάντας τε καὶ πάσας, ἴστορας ποιεύμενος, ἐπιτελέα ποιήσῃν κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν ὄρκον τόνδε καὶ ξυγγραφὴν τήνδε. Ἠγήσασθαι μὲν τὸν διδάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην ἴσα γενέτησιν ἐμοῖσι, καὶ βίου κοινώσασθαι, καὶ χρεῶν χρηρίζοντι μετάδοσιν ποιήσασθαι, καὶ γένος τὸ ἐξ ωυτέου ἀδελφοῖς ἴσον ἐπικρινέειν ἄρρεσι, καὶ διδάξειν τὴν τέχνην ταύτην, ἢν χρηρίζωσι μανθάνειν, ἄνευ μισθοῦ καὶ ξυγγραφῆς, παραγγελίης τε καὶ ἀκροήσιος καὶ τῆς λοιπῆς ἀπάσης μαθήσιος μετάδοσιν ποιήσασθαι υἱοῖσι τε ἐμοῖσι, καὶ τοῖσι τοῦ ἐμὲ διδάξαντος, καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε καὶ ὠρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ, ἄλλῳ δὲ οὐδενί. Διαιτήμασί τε χρήσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν, ἐπὶ δηλήσει δὲ καὶ ἀδικίῃ εἴρξῃν. Οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον, οὐδὲ ὑψηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε. Ὅμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω. Ἄγνῳς δὲ καὶ ὀσίως διατηρήσω βίον τὸν ἐμὸν καὶ τέχνην τὴν ἐμὴν. Οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας, ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτησιν ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε. Ἐς οἰκίας δὲ ὀκόσας ἄν ἐσίω, ἐσελεύσομαι ἐπ'</p>		<h3>Lời thề Hippocrate</h3> <p>Tôi xin thề trước thần y khoa Apollon, trước thần y khoa Asclépios, trước thần Hygie và Panacée, và trước sự chứng giám của tất cả các Thần nam nữ, là tôi sẽ đem hết khả năng và sức phán đoán để làm trọn lời thề và lời cam kết sau đây:</p> <ul style="list-style-type: none">* Tôi sẽ coi thầy học của tôi ngang hàng với các bậc thân sinh ra tôi. Tôi sẽ để tùy thầy định đoạt trợ cấp của tôi, và khi các vị cần giúp đỡ, tôi sẽ chuyển nhượng lại một phần của cải của tôi. Tôi sẽ coi con của thầy như anh em ruột thịt của tôi, và nếu họ muốn học nghề y thì tôi sẽ dạy cho họ không lấy tiền công mà cũng không giấu nghề. Tôi sẽ truyền đạt cho họ những nguyên lý, những bài học truyền miệng và tất cả vốn hiểu biết của tôi cho các con tôi, các con của thầy dạy tôi và cho tất cả các môn đệ cùng gắn bó bởi một lời cam kết và một lời thề tuân theo Y luật mà không truyền cho một ai khác.* Tôi sẽ chỉ dẫn mọi cách thức có lợi cho người bệnh tùy theo khả năng và sự phán đoán của tôi, nếu có gì thua thiệt hay bất công cho họ, tôi thề sẽ ngăn cản lại.* Tôi sẽ không trao thuốc độc cho bất kỳ ai,

ὠφελείη καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης
έκουσίης καὶ φθορίης, τῆς τε ἄλλης καὶ
ἀφροδισίων ἔργων ἐπὶ τε γυναικείων σωμάτων καὶ
ἀνδρῶν, ἐλευθέρων τε καὶ δούλων. Ἄ δ' ἂν ἐν
θεραπείῃ ἢ ἴδω, ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ θεραπιῆς
κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἂ μὴ χρή ποτε ἐκλαλέεσθαι
ἔξω, σιγήσομαι, ἄρρητα ἠγεύμενος εἶναι τὰ
τοιαῦτα. Ὅρκον μὲν οὖν μοι τόνδε ἐπιτελέα
ποιέοντι, καὶ μὴ ξυγχείοντι, εἴη ἐπάρασθαι καὶ
βίου καὶ τέχνης δοξαζομένῳ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις
ἐς τὸν αἰεὶ χρόνον. παραβαίνοντι δὲ καὶ
ἐπιορκοῦντι, τάναντία τουτέων.

Texte grec ed. E. Littré, *Oeuvres complètes
d'Hippocrate*, vol. 4 (Baillière, Paris 1844), p. 628-
632.

Có một số nhà nghiên cứu không cho rằng
Hippocrate là tác giả của lời thề này mà có thể là
do những môn đồ của Pythagore*. Tuy nhiên trong
cộng đồng y khoa thì lời thề này mặc nhiên được
chấp nhận là của Hippocrate.

* Pythagore (580 BC. – 495 BC.)

kể cả khi họ yêu cầu và cũng không tự mình
gợi ý cho họ. Cũng như vậy, tôi cũng sẽ không
trao cho bất cứ người phụ nữ nào những thuốc
gây sảy thai. Tôi sẽ sống và hành nghề y với
tâm lòng thanh khiết và thánh thiện.

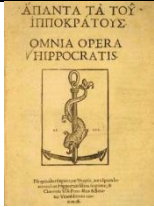
* Tôi sẽ không dùng đến dao mổ, dù là trên
những người đang phải chịu đau vì sạn (đường
tiểu), mà sẽ dành công việc đó cho những
người chuyên môn phẫu thuật này.

* Trong tất cả những nhà nào tôi phải đến, tôi
vào nhà chỉ vì lợi ích của người bệnh, giữ
mình không phạm vào mọi hành vi có chủ định
xấu xa, nói chung là không có hành động đòi
đút lót, và hơn hết thầy là không quyến rũ, đặc
biệt là không có quan hệ luyến ái với phụ nữ
hay nam giới, dù là người có tự do hay nô lệ.

* Tất cả những gì tôi thấy hoặc nghe được
trong khi chữa bệnh, và ngay cả những khi
ngoài lúc hành nghề y, có liên quan đến đời
sống riêng tư của mọi người, sẽ không bao giờ
được kể lại để lộ ra ngoài, tôi sẽ không nhắc
đến, cẩn thận xem đó là bí mật, xem việc giữ
kín đáo trong những trường hợp đó như là một
nghĩa vụ.

Được như thế, nếu tôi làm trọn lời thề này
và không vi phạm điều gì, tôi sẽ được vui
hưởng đời tôi, sẽ vui sướng hành nghề y, mãi
mãi được mọi người quý trọng. Ngược lại, nếu
tôi vi phạm lời thề này và tôi tự phản bội chính
tôi, thì tôi sẽ phải chịu một số phận trái ngược
lại và có thể chịu chết trong buồn khổ.

Tôi xin thề! Tôi xin thề Tôi xin thề!

The Oath of Hippocrates

I swear by Apollo Physician and Asclepius and Hygieia and Panacea and all the gods and goddesses, making them my witnesses, that I will fulfill according to my ability and judgment this oath and this covenant:

To hold him who has taught me this art as equal to my parents and to live my life in partnership with him, and if he is in need of money to give him a share of mine, and to regard his offspring as equal to my brothers in male lineage and to teach them this art—if they desire to learn it—without fee and covenant; to give a share of precepts and oral instruction and all the other learning to my sons and to the sons of him who has instructed me and to pupils who have signed the covenant and have taken an oath according to the medical law, but no one else.

I will apply dietetic measures for the benefit of the sick according to my ability and judgment; I will keep them from harm and injustice.

I will neither give a deadly drug to anybody who asked for it, nor will I make a suggestion to this effect. Similarly I will not give to a woman an abortive remedy. In purity and holiness I will guard my life and my art.

I will not use the knife, not even on sufferers from stone, but will withdraw in favor of such men as are engaged in this work.

Whatever houses I may visit, I will come for

Serment d'Hippocrate

(serment original)

Je jure par Apollon médecin, par Asclépios, par Hygie et Panacée, par tous les dieux et toutes les déesses, les prenant à témoin, de remplir, selon ma capacité et mon jugement, ce serment et ce contrat; de considérer d'abord mon maître en cet art à l'égal de mes propres parents; de mettre à sa disposition des subsides et, s'il est dans le besoin, de lui transmettre une part de mes biens; de considérer sa descendance à l'égal de mes frères, et de leur enseigner cet art, s'ils désirent l'apprendre, sans salaire ni contrat; de transmettre, les préceptes, des leçons orales et le reste de l'enseignement à mes fils, à ceux de mon maître, et aux disciples liés par un contrat et un serment, suivant la loi médicale, mais à nul autre.

J'utiliserai le régime pour l'utilité des malades, suivant mon pouvoir et mon jugement; mais si c'est pour leur perte ou pour une injustice à leur égard, je jure d'y faire obstacle.

Je ne remettrai à personne une drogue mortelle si on me la demande, ni ne prendrai l'initiative d'une telle suggestion. De même, je ne remettrai pas non plus à une femme un pessaire abortif. C'est dans la pureté et la piété que je passerai ma vie et exercerai mon art.

Je n'inciserai pas non plus les malades atteints de lithiase, mais je laisserai cela aux hommes spécialistes de cette intervention.

the benefit of the sick, remaining free of all intentional injustice, of all mischief and in particular of sexual relations with both female and male persons, be they free or slaves.

What I may see or hear in the course of the treatment or even outside of the treatment in regard to the life of men, which on no account one must spread abroad, I will keep to myself, holding such things shameful to be spoken about.

If I fulfill this oath and do not violate it, may it be granted to me to enjoy life and art, being honored with fame among all men for all time to come; if I transgress it and swear falsely, may the opposite of all this be my lot.

—Translation from the Greek by Ludwig Edelstein. From *The Hippocratic Oath: Text, Translation, and Interpretation*, by Ludwig Edelstein. Baltimore: Johns Hopkins Press, 1943.

Dans toutes les maisons où je dois entrer, je pénétrerai pour l'utilité des malades, me tenant à l'écart de toute injustice volontaire, de tout acte corrompateur en général, et en particulier des relations amoureuses avec, et surtout de la séduction les femmes ou les hommes, libres ou esclaves.

Tout ce que je verrai ou entendrai au cours du traitement, ou même en dehors du traitement, concernant la vie des gens, si cela ne doit jamais être répété au-dehors, je le tairai, considérant que de telles choses sont secrètes, regardant la discrétion comme un devoir en pareil cas.

Eh bien donc, si j'exécute ce serment et ne l'enfreins pas, qu'il me soit donné de jouir de ma vie et de mon art, honoré de tous les hommes pour l'éternité. En revanche, si je le viole et que je me parjure, que ce soit le contraire et puisse-je mourir dans la tristesse.

"Je jure! Je jure! Je jure!"

Texte grec ed. Émile Littré, *Oeuvres complètes d'Hippocrate*, vol. 4 (Baillièrre, Paris 1844), p. 628-632.

J. Jouanna, *Hippocrate*, Paris, Librairie Arthème Fayard, 1992, annexe I. (*Portrait d'Hippocrate de Cos, Paris - Bibliothèque nationale, manuscrit grec 2144, f° 10 v°, XIVe siècle*)

<p style="text-align: center;">Le Serment d'Hippocrate spécial à l'Université de Montpellier (XIIe siècle)</p>	<p style="text-align: center;">Bản Thệ văn Montpellier</p> <p style="text-align: center;">Đây chính là Lời tuyên thệ Hippocrate các Bác sĩ Y khoa long trọng đọc sau khi trình luận án tốt nghiệp tại Đại học Y Khoa Sài Gòn trong những niên khóa từ 1955 đến 1975</p>
<p>En présence des Maîtres de cette École, de mes chers condisciples et devant l'effigie d'Hippocrate, je promets et je jure, au Nom de l'Être suprême*, d'être fidèle aux lois de l'honneur et de la probité, dans l'exercice de la médecine.</p> <p>Je donnerai mes soins gratuits à l'indigent et n'exigerai jamais un salaire au-dessus de mon travail.</p> <p>Admis dans l'intérieur des maisons, mes yeux n'y verront pas ce qui s'y passe; ma langue taira les secrets qui me seront confiés et mon état ne servira pas à corrompre les mœurs ni à favoriser le crime.</p> <p>Respectueux et reconnaissant envers mes Maîtres, je rendrai à leurs enfants l'instruction que j'ai reçue de leurs pères.</p> <p>Que les hommes m'accordent leur estime si je suis fidèle à mes promesses. Que je sois couvert d'opprobre et méprisé de mes confrères si j'y manque.</p>	<p>Trước sự hiện diện của quý Thầy của Trường chúng ta, của những bạn đồng môn thân mến và trước tượng y tổ Hippocrate, tôi xin hứa và xin thề, dưới sự chứng giám của Đấng Tối Cao, trung thành với quy luật danh dự và liêm khiết khi hành nghề y.</p> <p>Tôi sẽ săn sóc miễn phí cho người nghèo, và không bao giờ đòi hỏi số thù lao quá đáng so với việc tôi làm.</p> <p>Được mời đến nhà nào để khám bệnh, mắt tôi sẽ không để ý đến những gì xảy ra tại nơi ấy, miệng tôi sẽ không nhắc lại những bí mật đã được thổ lộ với tôi và tôi sẽ không lợi dụng địa vị của mình để làm chuyện đồi bại phong tục hoặc tán trợ tội ác.</p> <p>Một lòng tôn trọng và biết ơn các Thầy, tôi sẽ truyền bá cho con các Thầy những giáo huấn mà tôi đã lĩnh hội được từ các Thầy.</p> <p>Nếu tôi giữ trọn lời thề, tôi sẽ được người đời quý mến. Nếu tôi thất hứa, tôi sẽ mang mối ô danh và cam chịu sự khinh bỉ của các đồng nghiệp.</p>
<p>*l'Être Suprême (Dieu) a remplacé la références aux "Dieux" de l'antiquité (Apollon, Asclépios, Hygie, Panacée)</p>	

Trong thời hiện đại, tại các trường y khoa Âu Mỹ, lời thề Hippocrates hoặc đã bị bỏ, hoặc được thay đổi hay thay thế bằng các lời thề phản ánh giá trị văn hóa và xã hội đương thời.

Oath of Hippocrates: Modern Version

I swear to fulfill, to the best of my ability and judgment, this covenant:

I will respect the hard-won scientific gains of those physicians in whose steps I walk, and gladly share such knowledge as is mine with those who are to follow.

I will apply, for the benefit of the sick, all measures [that] are required, avoiding those twin traps of overtreatment and therapeutic nihilism.

I will remember that there is art to medicine as well as science, and that warmth, sympathy, and understanding may outweigh the surgeon's knife or the chemist's drug.

I will not be ashamed to say "I know not," nor will I fail to call in my colleagues when the skills of another are needed for a patient's recovery.

I will respect the privacy of my patients, for their problems are not disclosed to me that the world may know. Most especially must I tread with care in matters of life and death. If it is given me to save a life, all thanks. But it may also be within my power to take a life; this awesome responsibility must be faced with great humbleness and awareness of my own frailty. Above all, I must not play at God.

I will remember that I do not treat a fever chart, a cancerous growth, but a sick human being, whose illness may affect the person's family and economic stability. My responsibility includes these related problems, if I am to care adequately for the sick.

I will prevent disease whenever I can, for prevention is preferable to cure.

I will remember that I remain a member of society, with special obligations to all my fellow human beings, those sound of mind and body as well as the infirm.

If I do not violate this oath, may I enjoy life and art, respected while I live and remembered with affection thereafter. May I always act so as to preserve the finest traditions of my calling and may I long experience the joy of healing those who seek my help.

—Written in 1964 by Louis Lasagna, Academic Dean of the School of Medicine at Tufts University, and used in many medical schools today.

II. Y HUẤN CÁCH NGÔN

Hải Thượng Lãn Ông Lê Hữu Trác

(1720 - 1791)

1 - Phàm người học thuốc, phải nên hiểu thấu đạo lý làm người, có thông đạo lý làm người thì học thuốc mới giỏi. Khi nhàn rỗi, nên luôn nghiên cứu các sách thuốc của các bậc minh y xưa nay, luôn phát huy biến hóa, thâm nhập được vào tâm, suy hiểu sáng tỏ tận tường, thì tự nhiên ứng vào việc làm thuốc mà không phạm sai lầm.

2 - Phàm khi có người mời đi thăm bệnh, nên tùy bệnh cần kíp hay không, mà sắp đặt đi thăm trước hay sau. Chớ nên vì giàu sang hay nghèo hèn, mà nơi đến trước, chỗ đến sau, hoặc khi bốc thuốc lại phân biệt kẻ hơn người kém. Khi lòng mình có chỗ không thành thật, thì khó mong thu được hiệu quả.

3 - Khi xem bệnh cho đàn bà, con gái, đàn bà góa, ni cô cần phải có người nhà bên cạnh mới bước vào phòng mà thăm bệnh, để tránh hết sự nghi ngờ; dù cho đến con hát, hạng người buôn son bán phấn cũng vậy, cũng phải đứng đắn, coi họ như con nhà tử tế chớ nên đùa cợt chót nhả mà mang tiếng bất chính, sẽ bị hậu quả về tà dâm.

4 - Phàm là thầy thuốc nên nghĩ đến việc giúp ích cho người làm đầu, không nên tự ý cầu vui, như mang rượu lên núi, chơi bời ngắm cảnh, chớ vắng nhà quá lâu, nhờ có người đến cầu cứu bệnh nguy cấp, thì phụ lòng trông mong của họ, lỡ nguy hại đến tính mệnh người bệnh. Vậy cần phải biết nhiệm vụ mình là quan trọng như thế nào.

5 - Phàm gặp phải chứng bệnh nguy cấp, muốn hết sức mình để cứu chữa, tuy đó là lòng tốt, song phải nói rõ cho gia đình người bệnh biết trước rồi sau mới cho thuốc; lại có khi phải cho không cả thuốc, như thế thì nếu thuốc uống có công hiệu thì người ta sẽ biết cảm phục mình; nếu không khỏi bệnh, thì họ cũng không đem lòng ngờ vực, cũng không có sự oán trách và tự mình cũng không hổ thẹn về việc đã làm.

6 - Phàm chuẩn bị thuốc men thì nên chịu giá cao, để được thứ tốt. Theo sách Lôi công mà bào chế và cất giữ thuốc men cho cẩn thận. Hoặc y theo từng phương mà

bào chế, hoặc tùy thời tùy bệnh mà gia giảm. Khi lập ra phương mới, phải phỏng theo ý nghĩa của người xưa, chớ nên tùy tiện cầu thả tự lập ra những phương lạ để thử bệnh. Thuốc sắc và thuốc tán nên có đủ. Thuốc hoàn và thuốc đan nên chế sẵn. Có như thế mới ứng dụng được kịp thời cho tùy từng bệnh, khi gặp bệnh không bị bó tay.

7 - Khi gặp bạn đồng nghiệp nên khiêm tốn hòa nhã, giữ gìn thái độ kính cẩn, không nên khinh nhờn. Người lớn tuổi hơn mình thì kính trọng, người giỏi hơn mình thì coi như bậc thầy, người kiêu ngạo thì mình nhân nhượng, người non nớt kém mình thì dìu dắt họ. Giữ được lòng đức hậu như thế, là làm được điều phúc lớn.

8 - Khi đến xem bệnh ở những nhà nghèo túng, hay những trẻ mồ côi, người cô quạnh, góa bụa, hiếm hoi, lại càng nên chăm sóc đặc biệt; bởi lẽ, những người giàu sang, không lo không có người chữa; còn những người nghèo hèn, lo không đủ sức đón được thầy giỏi, vậy cần lưu tâm cứu chữa cho những người này để họ được sống suốt đời. Còn như những người con thảo, vợ hiền, nghèo mà mắc bệnh, thì ngoài việc cho thuốc, còn nên tùy sức mình mà chu cấp thêm cho họ nữa, vì có thuốc mà không có ăn, thì cũng vẫn đi đến chỗ chết. Cần phải giúp cho họ được sống toàn diện, thì mới đáng gọi là **nhân thuật**. Còn những kẻ vì chơi bởi phóng đảng mà nghèo và mắc bệnh, thì không đáng thương tiếc lắm.

9 - Khi chữa cho ai khỏi bệnh rồi, chớ có mưu cầu quà cáp, chớ nên đòi lễ hậu. Bởi khi nhận biếu thường sinh ra nể nang người ta, hướng chi với những kẻ giàu sang, tính khí thất thường mà nếu mình cầu cạnh, thường hay bị khinh rẻ, dễ bị nhục. Còn việc tặng bốc, làm vui lòng vừa ý người ta để cầu lợi, thì lại càng thường hay sinh lắm chuyện không tốt; cho nên đã tự nguyện theo nghề thuốc thanh cao, thì tự mình càng phải giữ phẩm chất, khí tiết cho trong sạch.

Phần tôi, xét lời dạy bảo của các bậc tiên hiền về lòng tử tế và tính khoan dung nhẫn nại, nghe theo lời dạy giữ lòng từ thiện, đức hiếu sinh được đầy đủ. Đạo y là một nhân thuật, chuyên lo cho tính mệnh con người, phải biết lo cái lo của người,

cùng vui với cái vui của người, chỉ lấy việc cứu sống người bệnh để làm phận sự của mình, mà không cầu lợi, kể công. Tuy không có sự báo ứng ngay nhưng để được âm đức về sau. Ngạn ngữ có câu: “*Một đời làm nghề y, ba đời làm khanh tướng*”. Há chẳng phải do tự nghề đó mà vun trồng nên cái địa vị đó sao. Tôi thường thấy những thầy thuốc đời nay, hoặc nhân lúc cha mẹ người ta gặp cơn nguy kịch, sợ hãi, hoặc bắt bí người ta trong cơn mưa đêm tối khó khăn, gặp bệnh dễ thì trở là bệnh khó, bệnh khó thì dọa là bệnh chết, dối lừa người để đạt sự mưu cầu của mình, là đã có sự dụng ý không tốt. Đối với kẻ giàu sang thì ân cần, sốt sắng để mong lấy lợi, đối với người nghèo khó thì lạnh nhạt, thờ ơ với sự sống chết. Than ôi! Đối nhân thuật thành chước dối lừa, thay lòng nhân đức ra lòng buôn bán, khiến người sống trách móc, người chết oán hờn, không thể tha thứ được.

Tôi đã dứt chí công danh, vui tình mây nước. Người xưa nói: “*Không làm được tướng giỏi cũng làm được thầy thuốc hay*”. Cho nên tôi tự nghĩ: làm hết những việc đáng làm, giúp đỡ mọi người thật là sâu rộng, để thề với tấm lòng này, họa may không hổ thẹn với trời đất. Song nếu gặp bệnh không cứu chữa được thì đành chịu là tại mệnh trời đã định. Còn những bệnh có thể xoay sở được mà cũng định bó tay đứng đung mặc bệnh diễn biến mà không chịu dốc sức, hết lòng, chỉ thờ vắn than dài, không biết làm sao, thì lòng không yên. Tân Việt Nhân đã nói: “*Coi của trọng hơn người, là tính xấu không sửa được*”, song khi gặp phải những người như vậy, họ xem nhẹ mà ta coi trọng, họ thiếu thốn mà ta lại lo cho chu đáo thì sợ gì mà không cứu chữa được.

Ôi! Thật khó lòng vẹn cả đôi đường hăng sản, hăng tâm. Tài lực không theo được như ý muốn, thì thật làm thuốc cũng còn thiếu sót quá nửa nhiệm vụ của y thuật.

Tài liệu tham khảo:

- *Hải Thượng Y Tông Tâm Lĩnh* - Khai Trí xuất bản, Sài Gòn 1972
- *Les Principes de Déontologie Médicale d'après l'ouvrage "Ngũ Tiều Vấn Đáp Y Thuật "* par Đồ Chiểu - Luận Án Tiến Sĩ Y khoa - BS. Lê văn Lân - Giáo Sư bảo trợ: BS. Nguyễn Đình Cát, Đại Học Y Khoa Sài Gòn, 1965.
- *Nguyên tắc Nghĩã Vụ Luận Y khoa theo tác phẩm "Ngũ Tiều Vấn Đáp Y Thuật" của Nguyễn Đình Chiểu (Đồ Chiểu)*- BS. Lê văn Lân, viết chung với Giáo sư Nguyễn Đình Cát năm 1962 - Bản dịch Việt ngữ - BS. Huỳnh Hữu Cửu – xuất bản năm 1998, Hoa Kỳ
- *Tìm hiểu về: Việt Y tổ - Hải Thượng Lãn Ông và Y học Dân tộc* - BS. Nguyễn Khắc Minh - Hoa Kỳ 2012
- Bách khoa toàn thư Wikipedia
- Nguồn Internet: Những bài về Hải Thượng Lãn Ông Lê Hữu Trác - Những bài về Đạo Đức, Phúc Đức, Y Đức.